

Sygn. akt IV KK 263/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Koziielewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 24 listopada 2015 r.

sprawy **R. K.**

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia

za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach

z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt II AKa 70/15

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt II Ko 141/14,

**oddala kasację jako oczywiście bezzasadą, a kosztami
sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża R. K.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Częstochowie wyrokiem z dnia 12 grudnia 2014 r., sygn. akt II Ko 141/14, oddalił wniosek R.K. w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego w Częstochowie o sygn. akt III K 822/05. W wyroku tym zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. G. kwotę 590,30 zł. tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną z urzędu wraz z sumą należnego podatku VAT. Jednocześnie wydatkami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, zaskarżając go w całości. Zarzucił na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia tj. art. 552 § 4 k.p.k. poprzez błędne uznanie, iż pomimo wystąpienia przesłanek do

przyznania odszkodowania, brak jest podstaw do uznania, iż wnioskodawca poniósł szkodę i krzywdę z powodu stosowania tymczasowego aresztowania, gdyż zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania na poczet innej kary spełnia funkcję sprawiedliwego zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie. W związku powyższym wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie wniosku złożonego przez R. K., alternatywnie z ostrożności procesowej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także zasądzenie na swoją rzecz nieopłaconych kosztów świadczonej z urzędu pomocy prawnej.

Po rozpoznaniu tej apelacji Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt II AKa 70/15, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną.

Od w.w. wyroku kasację złożył pełnomocnik wnioskodawcy i **zarzucając** rażące naruszenie prawa materialnego, co miało istotny wpływ na treść orzeczenia tj. art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 k.c., poprzez błędne uznanie, iż mimo wystąpienia przesłanek do przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia, brak jest podstaw do uznania, że wnioskodawca poniósł szkodę i krzywdę z powodu stosowania tymczasowego aresztowania, gdyż zaliczenie okresu tymczasowego aresztowania na poczet innej kary spełnia funkcję sprawiedliwego zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, **wniósł** o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnieniu wniosku złożonego przez R. K., alternatywnie
- o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Apelacyjnej w Katowicach wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna.

Odnosząc się do sformułowanego w nadzwyczajnym środku zaskarżenia zarzutu wskazać należy, że tożsamy zarzut tj. zarzut obrazy art. 552 § 4 k.p.k. był podnoszony uprzednio w apelacji. Tymczasem, jak wynika z jednolitej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, powtórzenie w skardze kasacyjnej argumentacji

prezentowanej uprzednio w apelacji może być skuteczne jedynie wówczas, gdy sąd odwoławczy nie rozpozna należycie wszystkich zarzutów i nie odniesie się do nich w uzasadnieniu swojego orzeczenia w sposób zgodny z wymogami określonymi w art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2009, sygn. akt V KK 400/08). Nie ulega wątpliwości, że Sąd Apelacyjny w Katowicach przeprowadził kontrolę instancyjną w sposób właściwy. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera powody rozstrzygnięcia oraz argumentację, wyjaśniającą w sposób rzeczowy, dlaczego nie podzielił zarzutów i wniosków zawartych w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy (a ponowionych w kasacji), nie uchybiając wymogom określonym w art. 433 § 2 k.p.k., a zarazem realizując wymagania przewidziane w art. 457 § 3 k.p.k. Akceptując w pełni, prezentowaną w uzasadnieniu orzeczenia ocenę prawną zarzutu obrazy art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 k.c. przyjąć należy, że szkoda i krzywda, którą niewątpliwie wnioskodawca doznał w związku ze stosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania, zostały zrekompensowane w sposób niepieniężny przez zaliczenie R. K. okresu trwania izolacyjnego środka zapobiegawczego na poczet orzeczonej kary, a tym samym nie zachodzi podstawa dochodzenia roszczeń w trybie art. 552 § 1 i 4 k.p.k.

Punktem wyjścia dla rozważań dotyczących kwestii odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w niniejszej sprawie musi być art. 5 ust. 5 EKPC, który stanowi, że "każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie ma prawo do odszkodowania". Prawo to gwarantuje również art. 41 ust. 5 Konstytucji RP w którym stwierdzono, że każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Dalej trzeba też wskazać, że w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 10 maja 2011 r., stwierdzono, że sądy krajowe orzekające co do wniosku A. W. o odszkodowanie i zadośćuczynienie dopuściły się naruszenia art. 5 ust. 5 EKPC, który to przepis formułuje zarówno prawo do odszkodowania za szkodę materialną (odszkodowanie sensu stricto), jak i moralną.

Według Trybunału naruszenie to było wynikiem zaniechania zbadania przez sądy krajowe czy skarżący faktycznie poniósł jakąkolwiek szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym wskutek zaliczenia okresu niesłusznie

zastosowanego tymczasowego aresztowania skarżącego na poczet kary grzywny i czy to zaliczenie stanowiło sprawiedliwe zadośćuczynienie za jakąkolwiek szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym poniesioną przez skarżącego. Trybunał wskazał przy tym, że sądy krajowe zaliczając okres tymczasowego aresztowania na poczet grzywny nie badały też kwestii szkody poniesionej przez skarżącego w wyniku tymczasowego aresztowania oraz jego proporcjonalności w stosunku do kary, na poczet której ją zaliczono, jak też bez dokonywania oceny legalności tymczasowego aresztowania. Zauważył też, że zgodnie z praktyką krajową tego rodzaju zaliczanie ma wyraźnie charakter niepieniężny. Dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy okres tymczasowego aresztowania zaliczany jest na poczet kary pozbawienia lub ograniczenia wolności.

Nie ulega wątpliwości, że zobowiązania wynikające dla stron EKPC z samej Konwencji i jej protokołów dodatkowych, winny być respektowane w polskim porządku prawnym, zaś przepisy regulujące kwestię odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności należy stosować w zgodzie z art. 5 ust. 5 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i przy uwzględnieniu wykładni tego przepisu dokonanej przez ETPCz.

Wynika z niej, że zaliczenie okresu niesłusznie stosowanego tymczasowego aresztowania na poczet kary orzeczonej wobec poszkodowanego w tej samej lub w innej sprawie, nie zamyka drogi do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie przepisów Rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego.

W każdym takim przypadku Sąd musi w szczególności ocenić, czy wnioskodawca w wyniku tymczasowego aresztowania poniósł szkodę lub doznał krzywdy, a jeśli tak, jaki był zakres szkody lub krzywdy. Ponadto niezbędne będzie ustalenie, czy zaliczenie okresu jego tymczasowego aresztowania w całości na poczet kary było „proporcjonalne” oraz stanowiło sprawiedliwe zadośćuczynienie za szkodę o charakterze pieniężnym lub niepieniężnym poniesioną przez wnioskodawcę (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2012 r., IV KO 10/12, OSNKW 2012, z. 10, poz. 109).

Uwzględniając okoliczności niniejszej sprawy zgodzić się trzeba z oceną Sądu Apelacyjnego w Katowicach, że Sąd Okręgowy w Częstochowie wywiązał się

z w/w obowiązków. Wykazał, że zaliczenie tymczasowego aresztowania na poczet tożsamej rodzajowo kary izolacyjnej *in concreto* było proporcjonalne i stanowiło właściwą rekompensatę dla wnioskodawcy (vide s. 6 – 7 uzasadnienia wyroku Sądu I instancji).

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Najwyższy, z mocy art. 535 § 3 k.p.k., orzekł jak w postanowieniu.